

У підсумку зазначимо, що основою процесу управління фармацією є інформація про елементи фармацевтичної системи, що циркулює як у середині окремого суб'єкта, так і між окремими суб'єктами, органами державного управління та споживачами лікарських засобів на фармацевтичному ринку.

Ефективне функціонування фармацевтичного сектора визначається сукупністю системних рішень та умов, що впливають із загального стану народного господарства, рівня його розвитку, стабільності правових і економічних рішень, зрілості суспільних структур.

Розроблені рекомендації щодо формування і впровадження державної стратегії розвитку фармацевтичного сектора, що здійснені на засадах системних рішень у сфері лікарського забезпечення, клінічних випробувань сприятимуть розвитку фармацевтичного сектору України.

Література:

1. *Евланов Л. Г.* Теория и практика принятия решений / Л. Г. Евланов. – М. : Экономика, 1984. – 175 с.
2. *Калина А.* Современный экономический анализ и прогнозирование (микро- и макроуровень). – 2-е изд. / А. Калина. – К. : МАЦП, 1998. – 268 с.
3. *Хоменко В. М.* Методологічні підходи до визначення пріоритетів у формуванні національної лікарської політики / В. М. Хоменко, А. С. Немченко, І. К. Ярмола // Фармацевтичний журнал. – № 6. – 2004. – С. 3–7.
4. *Громовик Б. П.* Організація роботи аптек / Б. П. Громовик. – Вінниця : “Нова книга”, 2005. – С. 8–20.
5. Матеріали VI Національного з'їзду фармацевтів України, (28 – 30 вересня 2005 р.) / Міністерство охорони здоров'я України, Харк. націон. фармац. ун-т – Х. : Вид-во НфаУ, 2005. – 1008 с.
6. *Поляков И. В.* От единого государства к единой системе здравоохранения / И. В. Поляков, А. В. Максимов // Ліки та життя : матеріали IV міжнар. медико-фарм. конгр., (Київ, 18 – 21 жовтня 2007 р.) / Міністерство охорони здоров'я України ; Київська нац. мед. академія. – К. : НМА, 2007. – С. 54–56.

Надійшла до редколегії 26.06.2012 р.

УДК 35.336.711.65

М. М. КОВАЛЕНКО

ЗАБЕЗПЕЧЕНІСТЬ ГРОШИМА УКРАЇНСЬКОЇ ЕКОНОМІКИ

Проведено аналіз забезпеченості грошима української економіки. Визначено рівень монетизації, якість структури грошової маси та грошовий мультиплікатор з моменту утворення Національного банку України по

теперішній час. Виконано порівняння отриманих значень із аналогічними показниками різних країн.

Ключові слова: гроші, рівень монетизації, структура грошової маси, грошовий мультиплікатор, глобалізація економіки.

The state of sufficiency backing of money of the Ukrainian economy has been analysed. The monetization level, money supply structure quality and the money multiplier have been defined for the period from the moment of foundation of the National bank of Ukraine till present moment. The received data have been compared with those ones of different countries.

Key words: money, monetization level, money supply structure, money multiplier, globalization of economy.

Гроші для суспільства є тією субстанцією, на якій засновано економічний розвиток чи падіння держав, утримання влади корпораціями, матеріальний успіх окремих особистостей. Гроші та влада завжди були взаємопов'язаними між собою. Мабуть, тому, у сучасному світі завжди відбувається гостра боротьба за контроль над грошима, адже контролювати виробництво і розподіл грошей означає контролювати ресурси і населення країни, світу. З часом конкуренти об'єднуються в різні групи, релігійні ордени, великі родини, гільдії, банки, держави, інші інститути. Починаючи з першої відкарбованої монети і до сьогоднішнього дня боротьба за гроші не зупинялася ніколи, роблячи лише короткі перерви. На жаль, на відміну від класичних морально-духовних цінностей, саме гроші стають визначальною змінною величиною, що обумовлює не тільки комерційні відносини, але і суттєвий спектр усіх видів відносин, що стосуються людського буття.

Генеза грошової свідомості людини породила такий феномен, як “глобальна економіка”. За її умов влада грошей та інститутів, побудованих на ній, витісняє економіку держави. Для глобальної економіки притаманне специфічне глобальне економічне суспільство, яке створює відповідний соціальний простір з домінуванням у ньому тенденції споживацтва, головним результатом якого стають знову – гроші. Тепер фінанси панують над реальністю, підкоряючи її собі та своєму відтворенню, своєму специфічному “розумінню” усього. Світ переходить до нового етапу свого розвитку – “ери грошей” [1] або “фінансової цивілізації” [2].

Україна на цей час опинилася на далекій периферії глобалізаційних процесів. А це може означати незавидну участь для її економіки – виключна роль постачальника сировини, технологічна відсталість, нарощування державної зовнішньої заборгованості, зростання бідності населення, соціальний занепад. Саме такі тенденції ми вимушені спостерігати зараз. Опорою розгортання таких процесів виступає “гривневий голод” – гострий брак гривні. Тоді, коли розвинуті країни світу намагаються підтримати обсяги виробництва великою кількістю дешевих і довгострокових грошей, в Україні спостерігаються зовсім протилежні дії – обмеження грошового вливання в економіку, виправдовуючи це боротьбою з інфляцією. Відсутність достатності грошей для економіки може спровокувати

новий виток економічного спаду. Гроші можна заробляти тільки там, де вони є. До них спрямовуються людські, товарні та сировинні потоки.

Проблема забезпечення достатності грошей для української економіки знайшла належне віддзеркалення в роботах вітчизняних економістів. Цьому присвячено праці А. Гальчинського, О. Василика, О. Дзюблюка, В. Лагутіна, І. Лютого, О. Носова, Л. Рябіної, В. Савлука, Ю. Пахомова, П. Юхименка та багатьох інших авторів. Проте дане питання залишається достатньо суперечливим і пов'язане із наростанням залежності національної економіки від формування геоекономічного відкритого характеру світу.

Метою даної статі є проведення аналізу забезпеченості грошима української економіки та надання пропозицій щодо її покращення.

Дослідження М. Фрідмена та А. Шварц [10] монетарної історії Сполучених Штатів 1867 – 1960 рр. засвідчило, що протягом цих 93 років, що бралися до уваги, мали місце такі закономірності:

- зміни обсягу грошової маси були тісно пов'язані із змінами економічної активності, грошового доходу і цін;
- взаємозв'язок між монетарною і економічною зміною був стабільним;
- кількість грошей є головною силою під час досягнення довгострокових і значимих циклічних змін і майже рівноправною силою поряд із грошовим доходом і цінами;

– у монетарній сфері зовнішні прояви є оманливими і важко передбачуваними.

Як зазначає О. Носов, за умов недостатнього рівня монетизації України, до господарського обороту не можуть бути повністю включені такі реальні активи, як земля та трудові ресурси країни, що визначають її економічний потенціал [5, с. 171–174].

Таким чином, шляхом отримання доступу до управління органом, який здійснює грошово-кредитну політику, можна одержати найголовніший важіль впливу на економічну реальність. А держава, яка позбавляється такого важелю, не є цілком суверенною.

Сучасні глобальні інституційні зрушення спрямовані на притиснення монетарного суверенітету країн, які опинилися унизу піраміди глобальної економіки. Результатом чого стає складність підтримки не тільки макроекономічної і фінансової рівноваги, а й структурно-інституційного розвитку національної економіки. Це, у свою чергу, породжує гостру проблему суверенних повноважень і відповідальності національних держав у життєво важливих сферах, значно знижує рівень фінансової безпеки.

Питання забезпеченості грошима економіки з одночасним подоланням інфляції є відправною точкою соціально-економічного відродження України. Під забезпеченістю грошима розуміємо систему, що складається з таких показників:

- рівень монетизації економіки,
- структура грошової маси,
- грошовий мультиплікатор.

Загальноприйнятим показником визначення забезпеченості економіки грошима виступає рівень насиченості економіки грошима (коефіцієнт монетизації економіки). Цей показник відображає насиченість економічної системи ліквідними активами, котрі здатні ефективно виконувати такі функції як засоби обігу і платежу.

Першим, хто запропонував використовувати коефіцієнт монетизації, – “відношення грошової маси до ВВП”, був А. Маршалл, чому цей показник часто називають коефіцієнтом Маршалла (Marshallian k). На його базі згодом отримала свій розвиток “кембриджська теорія”. Як правило, він обчислюється шляхом відношення “широких” грошей (в Україні це грошовий агрегат М3) до номінального ВВП. Його значення дає розуміння того, як забезпечено грошима в цілому виробництво і споживання ВВП. Частіше на практиці використовується рівень монетизації, котрий вимірюється у відсотках.

Але останнім часом використання даного показника викликає серед науковців багато зауважень [4; 8, с. 167–170], які можна звести до такого:

- суперечність між визначенням грошової маси (одиниці запасу) та ВВП (одиниці потоку);

- недоліки складу самого показника ВВП, коли до нього включаються непрямі податки (мита, акцизи, податок на додану вартість, податки на майно тощо), що завищує суму ВВП, при цьому нічого не вкладаючи у виробництво та обмін. До речі, питома вага непрямих податків у ВВП України значно перевищує аналогічний показник розвинутих країн і досягла в 2009 – 2011 рр. майже 15 %;

- сам по собі розмір ВВП не характеризує потреби економіки у грошах, тому що велике значення може мати саме технологічна структура економіки, масштаби розвиненості фінансового сектора економіки, ринків купівлі-продажу бізнесу та прав власності;

- відмінність методик розрахунку грошових агрегатів М1, М2, М3, а в деяких країнах М3 навіть взагалі не розраховується, в якості якого використовується грошовий агрегат М2.

У той же час, якщо не звертати увагу на дійсно аргументовану критику цього показника, не можна заперечувати той факт, що в економічно розвинутих та країнах, котрі швидко розвиваються, рівень монетизації в рази і навіть у десятки разів перевищує аналогічний показник економічно відсталих країн, до яких, нажаль, поки що відноситься і Україна.

Так, за даними Світового банку за 2010 р., в Японії рівень монетизації перебував на рівні 207,2 %, Швейцарії – 140,7, Китаї – 139,9, Канаді – 118, Сінгапурі – 115,3. До країн з монетизацією 90 – 120 % відносяться США, Індія і Південно-Африканська республіка. Світовим же лідером за рівнем монетизації є Гонконг із рівнем 298,9 %. При цьому в аутсайдерах – Екваторіальна Гвінея (6,2 %), Чад (11,8 %), Конго (12,6 %) [6]. Світовий досвід свідчить, що соціально-економічне зростання і пропозиція грошей пов’язані між собою. Динаміка зростання грошової маси не повинна сковувати економічну діяльність господарюючих суб’єктів.

На основі використання статистичних даних 147 країн за період 1970 – 2002 рр. було проведено аналіз взаємозв'язку рівня монетизації та ВВП на душу населення [9]. Аналіз показав, що в цілому зв'язок є позитивним і значущим. Крім цього, встановлено, що зв'язок між рівнем монетизації і ВВП на душу населення стає статистично не значущим на певному проміжку. Коли рівень монетизації країн, дані яких вивчалися, варіювався від 39 до 58 %, то зв'язок між монетизацією та ВВП на душу населення втрачався.

Як видно з таблиці, за період з 1991 по 1996 рр. рівень монетизації знизився з 80,27 % до 11,49 %. Таке стрімке зниження даного показника – майже в 7 разів, за умов одночасного зростання номінального ВВП свідчить про те, що економіка України просто виснажувалася, як засихає усе живе за умов довгорічної посухи. Попри грошовий голод у країні розгорнулася страшна інфляція, що свідчить про не монетарний характер причин її виникнення. Після 1996 р. рівень монетизації поступово нарощувався і досяг свого максимального значення в 2010 р. – 55,23 % (табл.).

Таблиця
Рівень монетизації економіки України за 1991 – 2011 рр.
(за сформовано за офіційними даними НБУ)

<i>Рік</i>	<i>Агрегат МЗ, млн грн.</i>	<i>Темп росту агрегату МЗ, %</i>	<i>Номінальний ВВП, млн грн.</i>	<i>Темп росту номінального ВВП, %</i>	<i>Рівень реального ВВП, %</i>	<i>Рівень монетизації, %</i>	<i>Темп росту рівня монетизації, %</i>	<i>Індекс споживчих цін, %</i>
1991	2,4	-	2,99	-	91,3	80,27	-	-
1992	25	1041,67	50,33	1683,28	90,1	49,67	61,88	1627,00
1993	482	1928,00	1482,73	2946,02	85,8	32,51	65,44	4835,00
1994	3216	667,22	12037,69	811,86	77,1	26,72	82,18	991,20
1995	6930	212,87	54516,42	452,88	87,8	12,71	47,58	477,00
1996	9364	135,12	81519	149,53	90	11,49	90,40	180,30
1997	12541	133,93	93365	114,53	97	13,43	116,94	115,90
1998	15705	125,23	102593	109,88	98,1	15,31	113,97	110,60
1999	22070	140,53	130442	127,15	99,8	16,92	110,53	122,70
2000	32252	146,14	170070	130,38	105,9	18,96	112,08	128,20
2001	45755	141,87	204190	120,06	109,2	22,41	118,16	112,00
2002	64870	141,78	225810	110,59	105,2	28,73	128,20	100,80
2003	95043	146,51	267344	118,39	109,6	35,55	123,75	105,20
2004	125801	132,36	345113	129,09	112,1	36,45	102,54	109,00
2005	194071	154,27	441452	127,92	102,7	43,96	120,60	113,50
2006	261063	134,52	544153	123,26	107,3	47,98	109,13	109,10
2007	396156	151,75	720731	132,45	107,9	54,97	114,57	112,80
2008	515727	130,18	948056	131,88	102,1	54,26	98,71	125,20
2009	487298	94,49	913345	96,34	85,2	53,35	98,33	112,30
2010	597872	122,69	1082569	118,53	104,2	55,23	103,51	109,1
2011	685515	114,66	1316600	121,62	105,2	52,07	94,28	104,6

Порівнюючи темп зростання широкої грошової маси з темпом зростання ВВП та індексом споживчих цін за період 1997 – 2007 рр. можна стверджувати, що випереджаючий характер зростання грошей в економіці мав стимулюючий характер для зростання номінального і реального ВВП та підтримання споживчих цін на стабільному рівні або навіть зниження інфляції. І навпаки, скорочення темпів зростання грошової маси 2008-2009 рр. посилювали кризові тенденції в економіці, створивши грошовий голод для суб'єктів господарювання, викликали зростання відсотків за кредитами, що сприяло ще більшому зменшенню ВВП та розгортанню інфляції.

У 2010 р. знову темп приросту грошової маси переважав над темпом зростання номінального ВВП та індексом споживчих цін, що спонукало економіку до відновлення її зростання і стабілізації інфляції. Попри дивлячись на невинуватеність для економіки скорочення темпів зростання грошової маси, що посилювало вкрай низку ліквідність банківського сектора в 2011 р., ВВП ще продовжував зростати. Але, на наш погляд, підтримувати зростання ВВП навіть на рівні 4-5 % при одночасній стабільності цін в умовах заморожування коефіцієнта монетизації здається неможливим. Не випадково Світовий банк та Уряд України знизили прогноз зростання економіки України на 2013 р. до 3,8 %.

Прийнято вважати, що інфляція це процес, котрий повністю залежить від надлишку грошей в економіці. Наприклад, М. Ротбард навіть пов'язує виникнення інфляції лише з проблемою підконтрольності центрального банку державі [7]. З метою ліквідації інфляції науковець пропонує віддати контроль за грошовим обігом приватним банкірам, забуваючи при цьому, що світовий досвід організації центральних банків уже має дуже багато таких прецедентів, але проблема інфляції від цього не вирішувалася, а тільки ускладнювалася та набувала невиданих за своїми можливими наслідками масштабів.

Порівняння рівня монетизації в Україні за період 1991 – 2011 рр. з індексом споживчих цін виявило зовсім інші закономірності. За даними, що порівнюються, те твердження, що підвищення рівня монетизації неминуче призводить до інфляційних процесів, не відповідає дійсності. Навпаки, як правило, існує зворотний зв'язок.

На наш погляд, рушійною силою інфляційних процесів в Україні була і є ціла низка зовсім інших причин, які значно дискредитують сам факт зростання обсягу грошової маси. До них ми відносимо:

- імпорт інфляції, що обумовлено неприпустимо великим рівнем доларизації вітчизняної економіки;
- економічно та соціально невиправдане зростання державних витрат;
- збільшення кількості та розмірів тарифів природних монополій;
- постійно зростаючі витрати суб'єктів господарювання на корупцію, що призводить до завищення вартості їх товарів та послуг;
- спекулятивна складова зростання цін на житло та офісні приміщення тощо.

Таким чином, в умовах певної незалежності Національного банку України (НБУ) від Уряду, можновладці навчилася обкладати своїх громадян додатковим, невидимим “податком” з метою прихованого присвоєння матеріальних цінностей. Об’єктивним фактором появи інфляційних процесів є не надмірність грошової маси, а недостача товарної. Стиснення грошової маси призведе не до пропорційного зменшення цін, а до зменшення обсягів виробництва, недостачі товарів. І як наслідок – інфляція. Вирішення ж проблеми інфляції передбачає перш за все запровадження системи заходів на основі дотримання правила випереджаючого зростання виробництва товарів над збільшенням та використанням грошової маси, регулювання доходів. Цього неможливо досягти без дотримання політики раціонального та справедливого перерозподілу суспільного продукту і національного доходу між сферами відтворення та галузями національної економіки, між групами населення.

Поряд із рівнем монетизації економіки важливо дати оцінку також якості грошей в економіці, котра впливає на ступінь їх достатності. Залежно від зниження ступеня ліквідності фінансові активи групують у різні грошові агрегати М0, М1, М2 та М3. Грошовий агрегат М0 включає готівкові кошти в обігу поза депозитними корпораціями; грошовий агрегат М1 – грошовий агрегат М0 та переказні депозити в національній валюті; грошовий агрегат М2 – грошовий агрегат М1 та переказні депозити в іноземній валюті та інші депозити; грошовий агрегат М3 – грошовий агрегат М2 та цінні папери, крім акцій.

Готівкові кошти складаються з готівки та грошей на рахунках до запитання фізичних та юридичних осіб. Готівка – це гроші, що утворюють оборотну касу домогосподарств, гроші, призначені головним чином для угод. Гроші на рахунках до запитання фізичних осіб призначені також для переведення в готівку та перетворення в оборотну касу населення. Поточні і розрахункові рахунки підприємств використовуються для поточних платежів фірм, це їхні оборотні кошти в грошовій формі. Оскільки разом ці три складові забезпечують транзакційний попит на гроші, виконуючи функцію коштів обігу, саме ці активи безпосередньо пов’язані з рівнем інфляції в країні. По суті це “непрацюючі активи”, гроші сфери обігу, чим їх більше при незмінній товарній масі, тим вище інфляційний тиск у короткостроковій перспективі.

Гроші на депозитних рахунках підприємств і на термінових рахунках населення мають іншу природу. Як правило, ці гроші мають інвестиційне призначення. Саме з них банки видають середньострокові й довгострокові кредити, кредити для розвитку. Ці гроші в реальному секторі економіки створюють додану вартість, вірніше, обслуговують її створення, тому їх можна називати “працюючими грошима”. Структура грошової маси в економіці пов’язана зі структурою банківських пасивів, а структура банківських пасивів визначає структуру банківських активів, це і є якість грошей в економіці. Якщо в банківській системі відсутні “довгі ресурси”, то її діяльність буде орієнтована, у найкращому разі, на обслуговування потреби економіки в оборотних коштах, у гіршому – на спекуляцію на фінансових (фондових, валютних) ринках.

Таким чином, структура грошової маси дозволяє оцінити частку трансакційних грошей і частку інвестиційних грошей в економіці. Перші “роблять” інфляцію, другі “створюють” додану вартість, тобто економічне зростання. У той же час ці дві складові грошової маси взаємопов’язані між собою. Створена “інвестиційними грошима” додана вартість реалізується в секторі торгівлі, що обслуговується “трансакційними грошима”.

Показником, що відображає якість грошей в економіці, є частка готівки в грошовому агрегаті М2. Частка готівкових коштів у загальному обсягу грошової маси України зображена на рис. 1 (обчислено за офіційними даними НБУ).

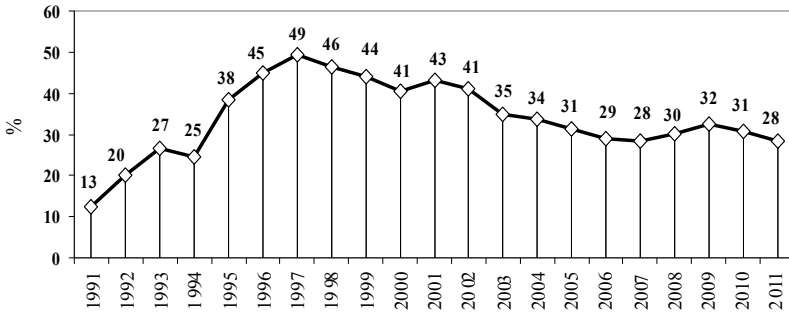

Рис. 1. Питома вага готівкових коштів в обігу (M0) у складі грошової маси (M2) за період 1991 – 2011 рр.

Чим більш розвинута економіка країни, тим менше частка готівки в обігу. В Україні за період з 1991 по 1997 рр. питома вага готівкових коштів зростає з 13 до 49 %, що одночасно супроводжувалося занепадом вітчизняної економіки за цей період. До чинників, які сприяли такому зростанню, відносяться низький ступінь системи безготівкових розрахунків, незадовільний фінансовий стан вітчизняних підприємств, “розгул” тіньової економіки та велика інфляція.

Починаючи з 1998 р., частка готівкових коштів повільно зменшується і досягла у 2007 р. рівня 28 %. За період кризи 2008 – 2009 рр. вона знову зростає і становила на кінець 2009 р. 32 %. Протягом періоду 2010-2011 рр. даний показник знову повернувся до свого передкризового значення – 28 %.

Порівнюючи вітчизняний показник частки готівкових коштів у грошовій масі з цим показником розвинутих країн та країн, що розвиваються, можна засвідчити, що він також як і значення рівня монетизації відрізняється від них також у разі не на користь України. Так, питома вага готівкових коштів у грошовій масі США перевищує 10 %, в Європейському союзі він знаходиться на рівні 9 %, Китаї – 6 %, Великобританії – 4 % [3; 4].

Наступним після рівня монетизації та структури грошової маси параметром, що характеризує достатність грошей в економіці, є грошовий

мультиплікатор. Він розраховується як відношення грошового агрегату М2 до грошової бази. Грошова база є сукупністю зобов'язань НБУ в національній валюті, що забезпечують зростання грошових агрегатів та кредитування економіки. Грошова база є показником бази фінансування, яка є основою для формування грошових агрегатів, а не самим грошовим агрегатом. Грошова база включає готівкові кошти, випущені в обіг Національним банком, і переказні депозити в національній валюті в НБУ.

НБУ має безпосередньо сам управляти грошовою базою. Ефективність такого управління для грошово-кредитної системи в цілому визначається саме величиною грошового мультиплікатора. Розмір останнього перебуває у зворотній залежності від частки резервів (як обов'язкових, так і добровільних) у депозитах банківської системи і коефіцієнта відношення готівки до депозитів, що залежить від уподобань клієнтів банків. Величина грошового мультиплікатора залежить від норми резервування й норми депонування. Тобто, чим вищими є норми резервування, тим більша частка резервів, яку банки не видають у кредит, і чим вище частка готівки, що зберігає населення на руках, не вкладаючи її на банківські рахунки, тим величина мультиплікатора є меншою.

На рис. 2 представлено величину грошового мультиплікатора (обчислено за офіційними даними НБУ). Найбільше значення грошового мультиплікатора в розмірі 4,2 НБУ мав на початковому етапі свого становлення. У 1993 р. відбулося різке зменшення цього показника до 1,8. З 1994 по 2002 рр. грошовий мультиплікатор тримався одного діапазону 1,8 – 2,1. У 2003 р. намітилася тенденція до зростання грошового мультиплікатора, котрий, на жаль, на цей час так і не зміг перевищити рівня 2007 р. – 2,8.

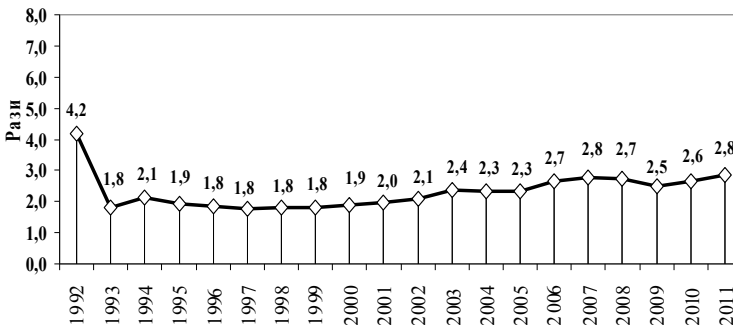

Рис. 2. Грошовий мультиплікатор за період 1992 – 2011 рр.

Здійснюючи управління механізмом мультиплікації, НБУ розширює або звужує емісійні можливості комерційних банків. Під грошовою мультиплікацією розуміється процес емісії грошових коштів учасниками господарчого процесу при зростанні грошової бази (грошей НБУ) на одну грошову одиницю. Одним із

чинників розвинутої економіки є високе значення грошового мультиплікатора, котрий варіює в межах від 5 (США) до 8 (Японія).

Зміни мультиплікатора зумовлюються як у результаті прямого впливу НБУ (норма обов'язкових резервів, облікова ставка відсотка), так і за рахунок інших факторів, котрі в більшій чи меншій мірі залежать від Національного банку опосередковано (стан довіри до банків, ринкова відсоткова ставка, відсоткова ставка за депозитами до запитання, тінізація підприємницької діяльності).

Таким чином, аналіз забезпеченості грошима української економіки засвідчив втрату достатніх умов поповнення грошей в обігу для задоволення основних економічних процесів суспільства, що мала Україна на етапі становлення своєї державності, подальший провал та занадто повільне її зростання. Відновити колишні позиції щодо нарощення оптимальної кількості та якості грошової маси Національним банком за двадцять років свого функціонування так і не вдалося.

Як показали розрахунки та аналітичне обґрунтування, важливим завданням діяльності НБУ є зменшення питомої ваги готівкових коштів у структурі грошової маси та доведення її частки до рівня 10 – 12 %. Крім цього, актуальною стає потреба підвищення ефективності управління грошовою базою, тому що крім підвищення її рівня до необхідних потреб економіки розмірів має одночасно супроводжуватися зростанням грошового мультиплікатора, значення котрого має бути збільшено до 5.

На наш погляд, оптимальною для вітчизняної економіки має бути така величина грошей, котра зможе надати Україні можливість перш за все проводити так необхідну для неї структурну перебудову економіки, реалізувати модель інноваційно-інвестиційного суспільного відтворення. Ніщо, крім одного – єдиного грамотного підрахунку і планування розміру грошової маси з боку Уряду та НБУ не піджене розмір грошової маси до потреб економіки. Саме це може стати запорукою ефективного протистояння вітчизняної економіки жорстким викликам глобалізації. Такий механізм установа розміру грошової маси не зможе звичайно ліквідувати галузевих перекосів та прагнення економічних суб'єктів до перевиробництва, але принаймні зможе відслідковувати обсяги грошової маси та впливати на неї з урахуванням пріоритетів соціально-економічного розвитку країни, підтримання певних стратегічних галузей. Уже зараз, з урахуванням реалізації в Україні великого переліку внутрішніх інноваційних проектів, спрямованих на підвищення продуктивності промисловості та сільського господарства, запровадження “зеленої енергетики” тощо рівень монетизації можна було б за 3 – 5 років збільшити до рівня ВВП. І це без зростання споживчих цін та нарощення зовнішнього державного боргу.

Перспективою подальших досліджень стає вивчення чинників, що впливають на загальну пропозицію грошей банківською системою України.

Література:

1. *Везерфорд Дж.* История денег: Борьба за деньги от песчаника до киберпространства / Дж. Везерфорд; [пер. с англ. Т. Сулицкой, И. Сиснёвой]. – М. : ТЕРРА – Книжный клуб, 2001. – 320 с.

2. *Льїн В. В.* Фінансова цивілізація / В. В. Льїн. – К. : Книга, 2007. – 528 с.
3. Макроэкономические тенденции. Январь 2012 // Официальный сайт Внешэкономбанка. – Режим доступа : <http://www.veb.ru/common/upload/files/veb/analytics/macro/201201.pdf>.
4. *Малкина М. Ю.* К вопросу о показателях достаточности денежной массы и качестве денег в экономике / М. Ю. Малкина // Научный вестник Уральской академии государственной службы. – 2010. – № 1 (09). – Режим доступа : <http://vestnik.uara.ru/ru-ru/authors/45/>.
5. *Носов О. Ю.* Підвищення рівня монетизації української економіки та інфляція / О. Ю. Носов // Економічний простір. – 2009. – № 24. – С. 169–175.
6. *Переверзев И.* Денег много не бывает / И. Переверзев, В. Калабин : Эксперт Казахстан. – 2012. – № 9 (350). – 5 марта. – Режим доступа : <http://expert.ru/kazakhstan/2012/09/deneg-mnogo-ne-byivaet/>.
7. *Ротбард М.* Государство и деньги / М. Ротбард ; пер.с англ. и фр. ; под ред. Гр. Сапова. – Челябинск : Социум, 2003. – 166 с.
8. *Рябинина Л. Н.* Деньги и кредит : учебное пособие / Л. Н. Рябинина. – К. : Центр учебной лит-ры, 2008. – 602 с.
9. *Садков В.* О целевых ориентирах уровней монетизации экономики и инфляции с позиции конечных результатов развития общества / В. Садков, И. Греков // Общество и экономика. – 2008. – № 5. – С. 3–22.
10. *Фридман М.* Монетарная история Соединенных Штатов. 1867 – 1960 / М. Фридман, А. Шварц ; пер.с англ. – К. : Изд-во “Ваклер” в форме ООО, 2007. – 880 с.

Надійшла до редколегії 26.06.2012 р

УДК 338.23

Л. М. МІЛАШ

ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА ДЕРЖАВИ В КОНТЕКСТІ БЮДЖЕТНОЇ ПОЛІТИКИ ТА МЕХАНІЗМІВ ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ

Проаналізовано науковий підхід визначення терміну “економічна безпека держави”. Розглянуто економічну безпеку як комплекс фінансових, економічних і соціальних аспектів (стандартів) функціонування держави в наявних політичних та правових умовах. Визначено фінансовий контроль як функцію держави по формуванню та ефективному розподілу бюджетних і позабюджетних коштів, накопичень, використання та закупівлю державного майна, що є важливим фактором забезпечення економічної та фінансової безпеки держави.

Ключові слова: державний фінансовий контроль, бюджетний процес, державні фінанси, економічна безпека.